

A TEKERES-VÖLGY (DÉLI-BAKONY) NÖVÉNYZETE

KOVÁCS J. Attila

Berzsenyi Dániel Főiskola, Növénytani Tanszék, Szombathely

Abstract: Vegetation of the Tekeress-Valley (Southern-Bakony) – The author studied the vegetation of Tekeress-Valley located in the Southern-Bakony. The list of vascular flora of the area was compiled, its vegetational units were determined and the vegetation map was prepared by himself. Populations of protected plant species were also examined and their occurrences were marked on the map.

Bevezetés

A Déli-Bakony dolomitos kőzetének legkeletibb természeti egységét képező Tekeress-völgy – a Malom-hegy (412 m) és a Kőris-hegy között – közvetlenül a Balaton-felvidékhez és a Veszprémi-fennsíkhoz kötődően, nagyobb részt Nemesvámos község és kisebb részben Veszprém város határában található. A hosszú, „tekervényes” völgy természetföldrajzi adottságait, az egykori Tekeress-patak alakította (szabdalta) végig, elnyúló, szurdokszerű, vadregényes tájja.

Az általában ÉK–DNy irányultságú völgy változatos geomorfológiai adottságait különösen a Kőris-hegy és a Csinge-hegy alacsony vonulata, ill. keleten a sas-hegyi plató, nyugaton pedig a csatár-hegyi plató befolyásolja. Ugyanakkor É-on és D-en a középtájat meghatározó geológiai törésvonalak (Veszprém–Devecseri-árok, Veszprém–Nagyvázsonyi-medence) alakító hatása érvényesül.

A sziklakibúvásokkal, sasbércekkel, dolomitkopárokkal tarkított völgy északi része nyitottabb, a turizmus, az egykori legeltetés és a degradáció is erőteljesebb (különösen az Ördögrágtá-kő és a csatári malom között). A völgy déli része mélyebb és keskenyebb, több helyen igazi szurdokvölgy jellegű és jelentős erdősültségénél fogva kevésbé degradálódott, sőt helyenként a fellazuló molyhos tölgyesek és bokorerdők zónájában, pozitív természetességi állapotokat őriz. A jelenlegi vegetáció szerkezeti összetételét azonban mindenképpen erőteljesen befolyásolja az alsó szakaszon a fokozódó turizmus (kerékpár, motor is!), felső részén pedig a nemesvámosi lovastúrák környezetmódosító hatása.

Tekintettel arra, hogy a Tekeress-völgy természeti egysége fontos flóraelterjedési és vegetációtörténeti problémák megvilágításához szolgáltathat értékes adatokat, az utóbbi években botanikai állapotfelméréseket indítottunk el. Ezért 1997–2000 között mondhatni programszerűen, minden vegetációs időszakban és több alkalommal felkerestük a területet és florisztikai-cönológiai felméréseket végeztünk. Az elért eredményeket: edényes flóralista,

növényfajok ponttérképezése, vegetációtérkép, növénytársulások jellemzése stb. jelen dolgozatunkban adjuk közre.

A feldolgozás folyamán megalapozódott azon összkép, mely szerint a Tekeres-völgy botanikai-ökológiai szempontból egy olyan lokális természeti területe a Déli-Bakonynak, mely fajgazdagsága és ökológiai folyosó funkciója révén igen értékes élőhelyek megőrzését és fennmaradását biztosította. Így az eddigieknél jóval több figyelmet érdemel úgy a szakma, mint a természetvédelem részéről.

Eredmények

Ami a flóradiverzitást és a botanikai értékeket illeti, elmondhatjuk, hogy a területen a több mint 320 edényes taxon közül 37 védett növény volt regisztrálható. Ezen kívül, chorológiai és cönológiai kb. 15–20 faj külön figyelmet érdemel. A Tekeres-völgy folyosószerű, átmeneti jellegét – a Balaton-felvidék és az Északi-Bakony között – erősítik a következő fajok erőteljes populációi is: *Seseli leucospermum*, *Aethionema saxatile*, *Scilla autumnalis*, *Amelanchier ovalis*, *Cotinus coggygia*, *Paronychia cephalotes*, *Draba lasiocarpa*, *Fumana procumbens*, *Hepatica nobilis*, *Moehringia muscosa*, *Scabiosa canescens* stb.

A vegetáció változatosságát ill. a cönológiai diverzitás különlegességét, főleg a dolomitsziklagepek és lejtősztyepek sajátosságai határozzák meg: *Seseli leucospermi-Festucetum pallentis*, *Festuco pallenti-Brometum erecti-pannonici*, *Chrysopogono-Caricetum humilis* növénytársulások állományainak gazdagsága és ritka botanikai értékeinek jelenléte. Ezen kívül a vegetáció további sajátosságait a szubmediterrán jellegű, fellazuló, xerotherm erdők erőteljes állományai adják: *Cotino-Quercetum pubescentis*, *Vicio sprasiflorae-Quercetum pubescentis*, melyek cönológiai viszonyaikkal szorosan kötődnek a zonális jellegű cseres-tölgyesekhez (*Quercetum petraeae-cerris*). Az árnyékos, hűvös, szurdokszerű völgyekben, a mezofil lombos erdők egy sajátos egysége, a dolomittörmeléklejtő-erdő (*Primulo veris-Tilietum platyphyllae*) maradt fenn. Növényföldrajzilag érdekes, hogy ezek a társulások a Déli-Bakony nyugati térségében megritkulnak ill. a legtöbb helyen az atlantikus hatás erősödése révén már fenn sem maradtak.

A Tekeres-völgy edényes flóralistája

(nomenklátúra: SIMON 1992)

Acer campestre L., *Acer platanoides* L., *Acer pseudoplatanus* L., *Achillea millefolium*, *Achillea setacea* W. et K., *Acinos arvensis* (Lam.) Dandy, *Aconitum vulparia* Rchb., *Adonis vernalis* L., *Aegopodium podagraria* L., *Aethionema saxatile* (L.) R. Br., *Agrimonia eupatoria* L., *Agropyron caninum* (L.) R. et Sch., *Agropyron repens* (L.) P.B., *Agrostis capillaris* L., *Agrostis stolonifera* L., *Alchemilla acutiloba* Opiz, *Alliaria petiolata* (M.B.) Cavara et Grande, *Allium flavum* L., *Allium montanum* F. W. Schm., *Althea officinalis* L., *Alyssum alyssoides* (L.) Nath., *Alyssum montanum* L., *Amelanchier ovalis* Medik., *Anacamptis pyramidalis* (L.) Rchb., *Anchusa officinalis* L., *Anthericum ramosum* L., *Anthriscus cerefolium* (L.) Hoffm., *Anthyllis vulnarearia* L. subsp. *polyphylla* (Kit.) Nym., *Arabis turrata* L., *Arrhenatherum elatius* (L.) P.B., *Artemisia pontica* L., *Artemisia vulgaris* L., *Asarum europaeum* L., *Asperula cynanchica* L., *Asplenium trichomanes* L., *Asplenium ruta-muraria* L., *Aster linosyris* (L.) Bernh., *Astragalus austriacus* Jacq., *Ballota nigra* L., *Berberis vulgaris* L., *Berteroa incana* (L.) DC., *Betonica officinalis* L., *Biscutella laevigata* L., *Bothriochloa ischaemum*, *Brachypodium pinnatum* (L.) P.B., *Brachypodium sylvaticum* (Huds.) R. et Sch., *Bromus commutatus* Schratt,

Bromus erectus Huds., *Bromus mollis* L., *Bromus pannonicus* Kumm et Sendt., *Bromus ramosus* Huds., *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth, *Campanula bononiensis* L., *Campanula glomerata* L., *Campanula patula* L., *Campanula persicifolia* L., *Campanula rotundifolia*, *Campanula sibirica* L., *Campanula trachelium* L., *Cardaminopsis arenosa* (L.) Hay., *Carduus acanthoides* L., *Carduus natans* L., *Carex halleriana* Asso, *Carex humilis* Leyss., *Carex montana*, *Carex pilosa* Scop., *Carex praecox* Schreb., *Carex tomentosa* L., *Carlina vulgaris* subsp. *intermedia* (Schur) Hay., *Carpinus betulus* L., *Centaurea micranthos* S. G. Gmel, *Centaurea pannonica* (Heuff.) Simk., *Centaurea sadleriana* Janka, *Centaurea scabiosa* L., *Centaurea spinulosa* Rochel, *Centaurea triumfetti* All. subsp. *aligera* (Gugl.) Dostál, *Cerasus avium* (L.) Mönch, *Ceterach officinarum* DC. in Lam et DC., *Chelidonium majus* L., *Chondrilla juncea* L., *Chrysanthemum corymbosum* L., *Chrysanthemum leucanthemum* L., *Chrysanthemum vulgare* (L.) Bernh. (= *Tanacetum vulgare* L.), *Chrysopogon gryllus* (Törn.) Trin, *Cichorium intybus* L., *Cirsium eriophorum* (L.) Scop., *Cirsium oleraceum* (L.) Scop., *Cirsium vulgare* (Savi) Ten, *Cleistogenes serotina* (L.) Keng., *Clematis vitalba* L., *Colchicum autumnale* L., *Convallaria majalis* L., *Convolvulus cantabrica* L., *Cornus mas* L., *Cornus sanguinea* L., *Coronilla coronata* Nath., *Coronilla varia* L., *Corydalis cava* (L.) Schw. et Koerte, *Corylus avellana*, *Cotinus coggygia* Scop., *Cotoneaster integerrimus* Medik., *Cotoneaster niger* (Wahlb.) Fries, *Crataegus monogyna* Jacq., *Cystopteris fragilis* (L.) Bernh., *Cytisus nigricans* (L.) Griseb., *Cytisus procumbens* (W. et K.) Spreng., *Dactylis glomerata* L., *Dactylis polygama* Horvatovszky, *Daucus carota* L., *Danthonia decumbens*, *Daphne cneorum* L., *Datura stramonium* L., *Dianthus armeria* L., *Dianthus plumarius* L. subsp. *regis-stephani*, *Dianthus pontederæ* Kern., *Dictamnus albus* L., *Dipsacus fullonum* L., *Dorycnium herbaceum* Vill., *Draba lasiocarpa* Rochel, *Dryopteris filix-mas* L., *Echinops sphaerocephalus* L., *Echium vulgare* L., *Elaeagnus angustifolia* L., *Epipactis helleborine* Cr., *Eryngium campestre* L., *Erysimum odoratum* Ehrh., *Euonymus verrucosus* Scop., *Euonymus europaeus* L., *Eupatorium cannabinum* L., *Euphorbia amygdaloides* L., *Euphorbia esula* L., *Euphorbia cyparissias* L., *Euphorbia pannonica* Host, *Euphorbia polychroma* Kern., *Euphorbia seguieriana* Necker, *Falcaria vulgaris* Bernh., *Festuca arundinacea* Schreb., *Festuca gigantea* (L.) Vill., *Festuca pallens* Host, *Festuca pratensis* Huds., *Festuca rubra* L., *Festuca rupicola* Heuff., *Filipendula vulgaris* Mönch, *Fragaria viridis* Duch., *Fraxinus excelsior* L., *Fraxinus ornus* L., *Fumaria procumbens* (Dun.) Gren. et Godv., *Galium glaucum* L., *Galium mollugo* L., *Galium odoratum* (L.) Scop., *Galium schultesii* Vest, *Galium verum* L., *Geranium molle* L., *Geranium phaeum* L., *Geranium robertianum* L., *Geranium sanguineum* L., *Geum urbanum* L., *Glechoma hederacea* L., *Globularia punctata* Lap., *Gypsophila muralis* L., *Hedera helix* L., *Helianthemum ovatum* (Viv.) Dun., *Hepatica nobilis* Mill., *Heracleum sphondylium* L., *Hieracium bauhinii* Schult ex Bess., *Hieracium cymosum* L., *Hieracium murorum* L., *Hieracium pilosella* L., *Hieracium umbellatum* L., *Hippocrepis comosa* L., *Hypericum hirsutum* L., *Hypericum perforatum* L., *Inula britannica* L., *Inula conyzia* DC., *Inula ensifolia* L., *Inula hirta* L., *Juniperus communis* L., *Jovibarba hirta* (Juol.) Opiz, *Jurinea mollis* (L.) Rchb., *Knautia arvensis* (L.) Coult., *Knautia drymeia* Heuff., *Koeleria cristata* (L.) Pers., *Lamium maculatum* L., *Lapsana communis* L., *Laserpitium latifolium* L., *Lathyrus niger* (L.) Bernh., *Lathyrus vernus* (L.) Bernh., *Leontodon hispidus* L., *Ligustrum vulgare* L., *Lilium martagon* L., *Linum tenuifolium* L., *Linaria genistifolia* (L.) Mill., *Linum austriacum* L., *Lithospermum purpureo-coeruleum* L., *Lolium perenne* L., *Lonicera xylosteum* L., *Lotus corniculatus* L., *Lychnis flos-cuculi* L., *Marrubium peregrinum* L., *Melandrium album* (Mill.) Garcke, *Meliatis carpatica* Klok, *Melica ciliata* L., *Melica uniflora* Retz., *Mentha longifolia* (L.) Nath., *Mercurialis ovata* Sternb. et Hoppe, *Mercurialis perennis* L., *Minuartia verna* (L.) Hiern., *Moehringia muscosa* L., *Muscari botryoides* (L.) Mill., *Muscari neglectum* Guss. Ex Ten., *Orchis morio* L., *Orchis purpurea* Huds., *Orchis ustulata* L., *Origanum vulgare* L., *Paronychia cephalotes* (M.B.) Bess., *Pastinaca sativa* L., *Petrorhagia prolifera* (L.) Ball et Heyw., *Peucedanum cervaria* (L.) Lap., *Peucedanum oreoselinum* (L.) Moench, *Phleum phleoides* (L.) Karsten, *Phyteuma orbiculare* L., *Picris hieracioides* L., *Pimpinella saxifraga* L., *Pinus nigra* Arn., *Pinus sylvestris* L., *Plantago argentea* Chaix., *Plantago lanceolata* L., *Plantago major* L., *Platanthera bifolia* (L.) Rich., *Poa angustifolia* L., *Poa badensis* Hke., *Poa nemoralis* L., *Polygala amara* L., *Polygonatum latifolium* (Jacq.) Desf., *Polygonatum odoratum* (Mill.) Druce, *Polypodium vulgare* L., *Potentilla alba* L., *Potentilla arenaria* Borkh., *Potentilla erecta* (L.) Ränchel, *Primula veris* Huds., *Prunella vulgaris* L., *Pulsatilla grandis* Wender, *Pulsatilla pratensis* (L.) Mill. subsp. *nigricans* (Störck) Zamels, *Pyrus pyrastrer* (L.) Burgsdorf, *Quercus cerris* L., *Quercus petraea* (Mattuschka) Lieblein, *Quercus pubescens* Willd., *Quercus robur* L., *Quercus rubra* L., *Ranunculus acris* L., *Ranunculus bulbosus* L., *Ranunculus illyricus* L., *Ranunculus repens* L., *Rosa canina* L., *Rosa gallica* L., *Rubus fruticosus* L. agg., *Salvia aethyopsis* L., *Salvia nemorosa* L., *Salvia pratensis* L., *Salvia verticillata* L., *Sambucus ebulus* L., *Sambucus nigra* L., *Sanguisorba minor* Scop., *Scabiosa canescens* W. et K., *Scabiosa*

ochroleuca L., *Scilla autumnalis* L., *Scorzonera austriaca* Willd., *Scorzonera purpurea* L., *Sedum acre* L., *Sedum album* L., *Sedum maximum* (L.) Hoffm., *Sedum sexangulare* L., *Seseli hippomarathrum* L., *Seseli leucospermum* W. et K., *Seseli osseum* Cr., *Silene otites* (L.) Wib., *Solidago gigantea* Ait., *Sorbus aria* (L.) Cr., *Sorbus torminalis* (L.) Cr., *Stachys germanica* L., *Stachys recta* L., *Stachys sylvatica* L., *Stellaria graminea* L., *Stellaria holostea* L., *Stellaria media* (L.) Vill., *Stellaria nemorum* L., *Stenactis annua* (L.) Ness., *Stipa capillata* L., *Stipa eriocalis* Borb., *Stipa pulcherrima* C. Koch, *Symphytum officinale* L., *Teucrium chamaedrys* L., *Teucrium montanum* L., *Thalictrum minus* subsp. *pseudominus* (Borb.) Soó, *Thalictrum aquilegifolium* L., *Thesium arvense* Horváthovszky, *Thymus pannonicus* All., *Tilia cordata* Mill., *Tilia platyphyllos* Scop., *Tilia tomentosa* Mönch (ültetett), *Trifolium alpestre* L., *Trifolium arvense* L., *Trifolium medium* Grubfg, *Trifolium montanum* L., *Trifolium ochroleucum* Huds., *Trifolium pratense* L., *Trifolium repens* L., *Turritis glabra* L., *Urtica dioica*, *Veratrum nigrum* L., *Verbascum lychnitis* L., *Verbascum phlomoides* L., *Verbascum speciosum* Schrad., *Verbena officinalis* L., *Veronica chamaedrys* L., *Veronica austriaca* L., *Veronica spicata* L., *Viburnum Vincetoxicum* *hirundinaria* Medic, *Viola arvensis* Murr., *Viola canina* L., *Viola hirta* L., *Viola odorata* L.,

Védett növényfajok elterjedése

A Tekeress-völgy változatos flórájának külön színezetet ad a nagyszámú (37) védett növény, mely fennmaradhatott a területen. Egyes taxonok elterjedésének szemléltetésére ponttérképeket is készítettünk (1–2. ábra), többségükre vonatkozóan pedig rövid jellemzést adunk. Az egyes fajok gyakorisága, populációméretei igen változatos képet mutatnak a térségben. Növényföldrajzilag adataink a középhegységi migrációs folyamatok jobb értelmezését segíthetik elő (pl. *Seseli leucospermum*, *Scilla autumnalis*, *Cotinus coggygria*, *Amelanchier ovalis* stb.). Az alábbiakban kissé szelektálva és betűrendi sorrendben mutatjuk be a fajokat, rövid információkkal jellemezve térségi helyzetüket.

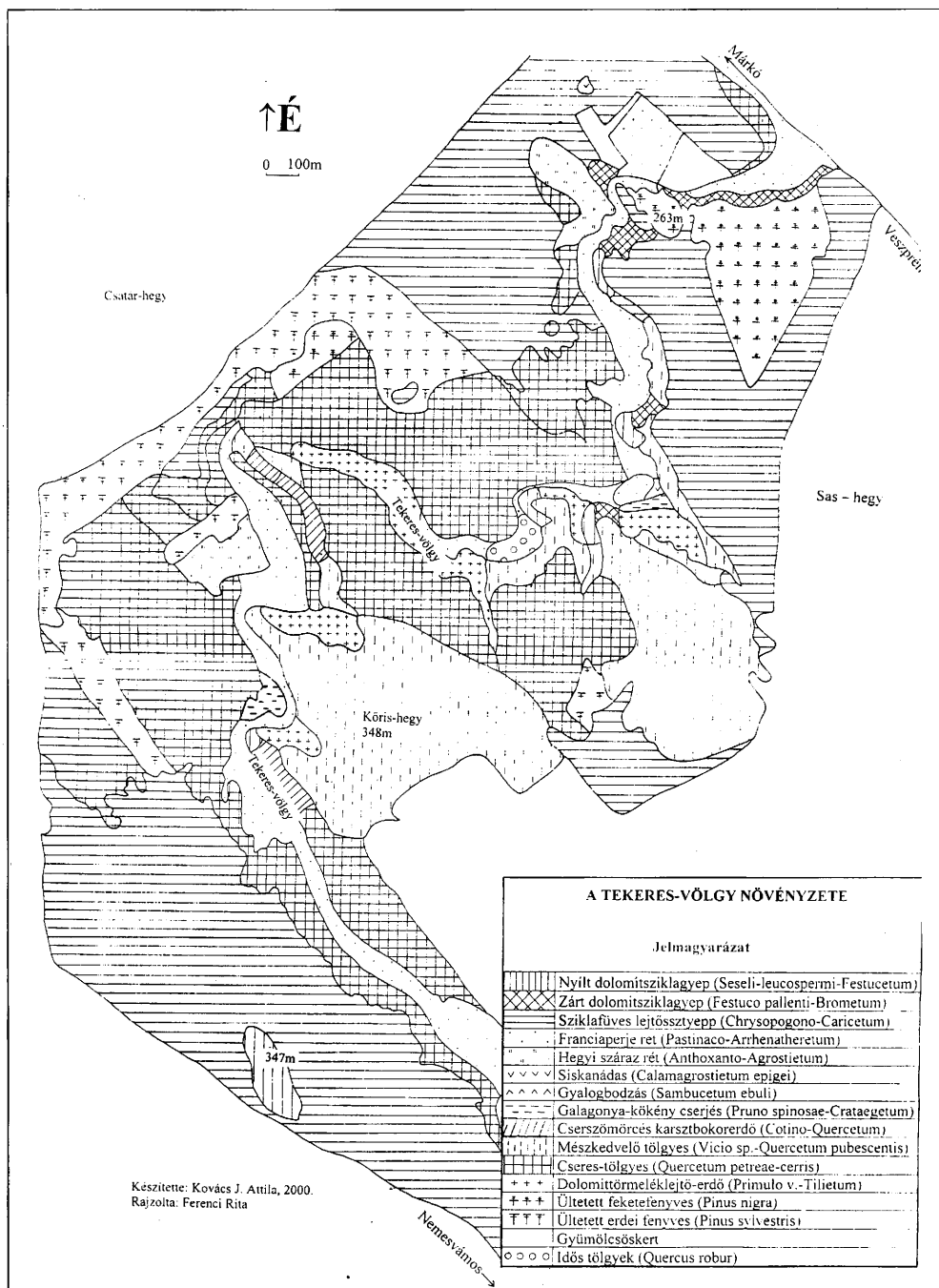
Aconitum vulparia Rchb.: A vizsgált területen csak a Sötét-völgynek nevezett szakaszon fordul elő. Példányai (összesen 20–25 fő) északi kitettségű dolomittörmelék-erdő, árnyékos, szurdokszerű élőhelyein maradtak fenn. A Tekeress-völgytől nyugatra – Márkó, Bánd, Szentgál, Városlőd–Kislőd. Ajka – jóval nagyobb populációk maradtak fenn.

Adonis vernalis L.: Igen elterjedt faj, nagyobb állományokat különösen a völgyet észak és kelet felől határoló lejtősztyepekben alkot (Csatár-hegy és a Sas-hegy felé). A völgy középső szakaszán és Nemesvámos felé már csak ritkuló populációival találkozunk. Ennek oka egyrészt a Kőris-hegy zónájának nagyfokú erdősültsége, valamint a degradáció erősödése a település felőli leltetés miatt. A bokorerdő és xerotherm tölgyes állományok peremén is igen egészséges, de kis populációk maradtak fenn. Mindenképpen a Tekeress-völgy leggyakoribb, több ezres egyedszámú védett növényei közé tartozik.

Aethionema saxatile (L.) R. Br.: A nyílt dolomitsziklagepekben, különösen az Ördögrágtá-kő és a Vilma-pusztá közötti szakaszon ill. a Kőris-hegy Ny-i kitettségű bércein, bokorerdő állományok szélein jelenik meg. Minden felvételre jellemző a kevés példányszám. Szórványos előfordulása mégis a völgy növényzetének (bokorerdők, sziklagepek) szubmediterrán jellegét erősíti.

Amelanchier ovalis Medik.: Néhány jól fejlett (kb. 2 m-es) példányát Ny-i kitettségű sziklagepek pereméről jelezzük (2. ábra). A kis populáció (5–8 példány) egyedei szinte minden évben rendszeresen viráznak és termést is érlelnek. A lelőhely jelentőségét kiemeli az a tény is, hogy a faj a Déli-Bakony más, dolomitos élőhelyeiről mind ez idáig nem került elő.

Anacamptis pyramidalis (L.) Rchb.: Csak a Tekeress-völgy és a Csatár-hegy közötti lejtősztyep állományokban észleltük, kevés példányszámban. A terület délebbi részein, Nemesvámos felé valószínű, hogy a gyakori leltetés okozta degradáció miatt nem jelenik meg.

1. ábra: A Tekerés-völgy növényzeti térképe

Centaurea sadleriana (Janka) A. et G.: Bokorerdő és sziklagyep-állományok peremén jelenik meg, igen szórványosan. Elterjedését többnyire a *Scilla autumnalis* populációkhoz lehet kötni, ott ahol felhagytak a legeltetéssel.

Ceterach officinarum DC. in Lam et DC.: Nyugati és déli kitettségű nyílt dolomitsziklagyepekben, sziklarepedésekben az Ördögrágta-kő és Vilma-pusztá között.

Coronilla coronata Nath.: A Kőris-hegy Ny-i oldalában, a Balaton-felvidékről felhúzóódó karsztbokorerdők és mészkedvelő erdők peremén jelenik meg. Állománya több száz példányra tehető.

Cotoneaster integerrimus Medik.: Sziklagyepekben ill. bokorerdők peremén található néhány tő. A Déli-Bakonyban több helyen is megjelenik (Csatár-hegy, Magyal-hegy, Vázsonyi-medence, Sáska környéki dolomitok stb.).

Daphne cneorum L.: Csak szórványosan megjelenő, inkább ritkának tekinthető faj a térségben. A nyílt dolomitsziklagyep egyes állományaiban található néhány tő (a Sas-hegytől Ny-ra). A populációk fennmaradását, a terjeszkedő turizmus és a motocross-gyakorlatok messzemenően veszélyeztetik.

Dianthus pontederæ Kern.: A völgy É-i részén, különösen a lejtősztyepek és a kopárfásítások zónájában több kis populációja van jelen. A Molnár-tanya térségében kis foltjait a rendszeres erdei lovaglás tizedelte meg.

Dianthus plumarius L. subsp. **regis-stephani** (Rapcs.) Baksay: A Tekeress-völgy dolomitsziklagyepjeiben szinte mindenütt előfordul. Populációi gyakoriak, de nem nagy méretűek. A nyílt gyepekben a bolygatást viszonylag jól bírja.

Dictamnus albus L.: Bokorerdő és mészkedvelő tölgyesek peremén általánosan elterjedt faj. Nagyobb populációit a Kőris-hegy oldalában találjuk. A Sas-hegy felé állományai megritkulnak.

Draba lasiocarpa Rochel: Nem túl gyakori, de kora tavasszal virító kis populációit több nyílt sziklagyep állományban megtaláltuk.

Epipactis helleborine Cr.: Két termőhelyről jelezzük. Az egyik a Molnár-tanya zónájában levő cserestölgyesekhez tartozik. A másik pedig a 200 éves famatuzsálemek (*Quercus robur*) térségében van, a völgyi tisztásra lefutó domboldal alsó felében.

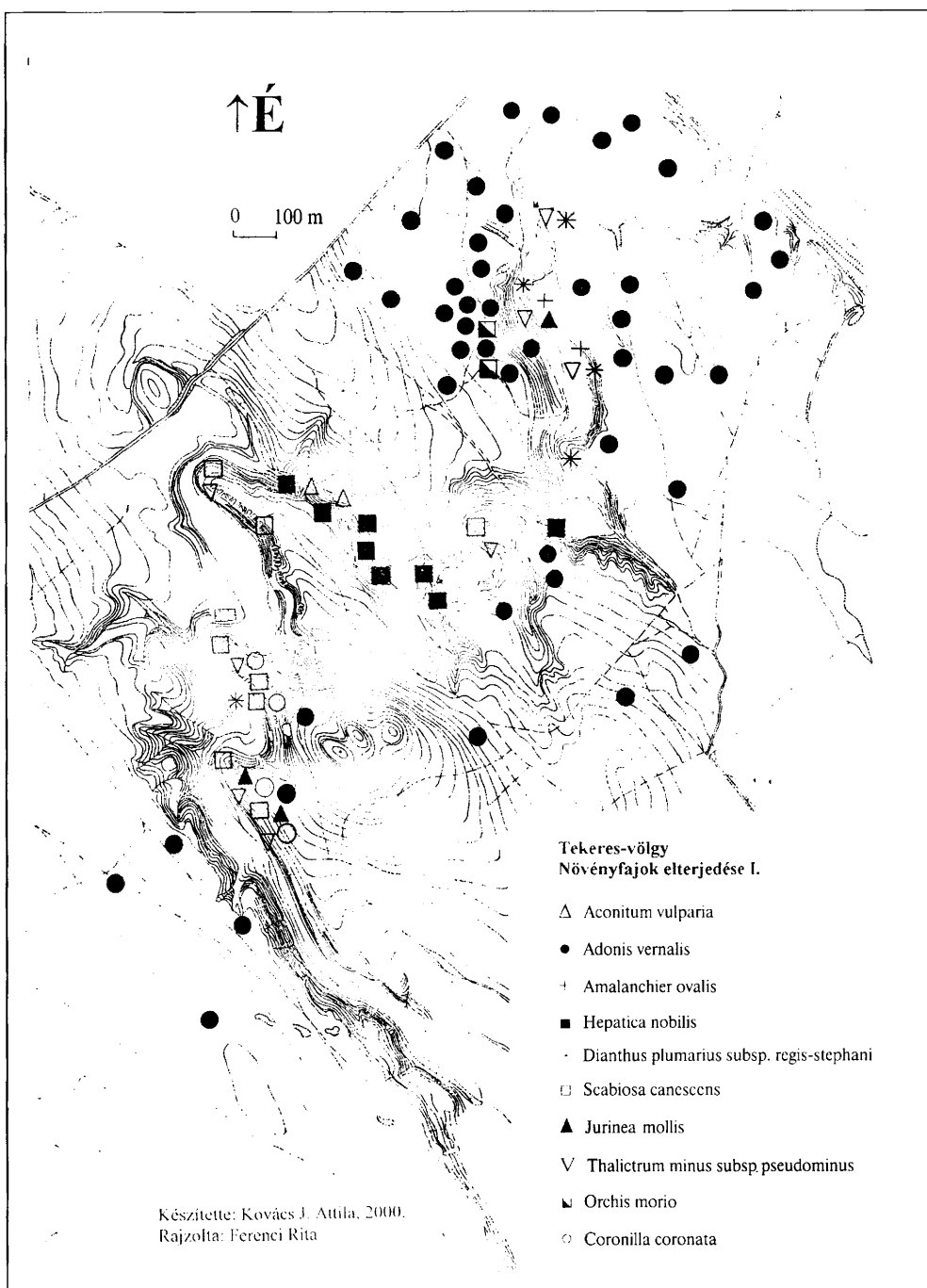
Hepatica nobilis Mill.: A Tekeress-völgy középső szakaszán (Vilma-pusztá és a csemetekert között) több fragmentumot képező értékes populáció maradt fenn. Mindenütt hűvös völgyalakban, árnyékos, É-i kitettségben jelenik meg. Az élőhelyek cönológiai helyzete *Mercurialis-Tilietum* ill. *Primulo v. Tilietum* felé mutat. A Tekeress-völgyi előfordulás azért kiemelendő, mert a Déli-Bakonyban a faj ritkának mondható (pl. Ödörög, Viszlói-erdő).

Jovibarba hirta (L.) Rchb.: Sziklás élőhelyek igen gyakori faja. Mondhatni végigkíséri a völgyet, de főleg a napsütötte oldalak, sziklarepedések biztosítják hosszú távú fennmaradását.

Jurinea mollis (L.) Rchb.: A Kőris-hegy Ny-i oldalában szórványosan megjelenő faj. Legtöbb példányát a karsztbokorerdő tisztásain észleltük.

Lilium martagon L.: Néhány példányát völgyalji cseres tölgyesben ill. dolomittörmelék-erdőben észleltük. Vilma-pusztá és a „famatuzsálemek” közötti térségben.

Linum tenuifolium L.: Lejtősztyepekben viszonylag gyakran előforduló példányaival találkozunk. A Csátár-hegy felé nyúló platón bár nagyobb a példányszám, mégsem alkot összefüggő, kiterjedt állományo-

2. ábra: A Tekeress-völgyi növényfajok elterjedése I.

kat. Megfigyeléseink alapján a dolomitkopárok degradációját legjobban tűrő védett növényeink közé sorolhatjuk.

Moehringia muscosa L.: A Tekeress-völgy központi részét képező ún. Sötét-völgy északi kitettségű szikláján, árnyékos, hűvös sziklabevonat cönózisokban kis populációja maradt fenn. A növény sokkal gyakoribb az Északi-Bakonyban.

Muscari botryoides (L.) Mill.: A Csatár-hegy és a Sas-hegy felé elterülő, plató helyzetű lejtősztyepek löszösödő termőhelyein szórványosan előforduló fragmentumait találjuk.

Orchis morio L.: Lejtősztyepek peremén, különösen a Tekeress-völgy és a Csatár-hegy közötti állományokban találtuk közel száz példányra tehető populációját. Jellemző, hogy egy 3–4 négyzetméternyi térségben a virág szinte minden színváltozata megtalálható volt. A populáció életerős példányokból tevődik össze.

Orchis purpurea Huds.: Cseres-tölgyesekben és mészkedvelő tölgyesekben megjelenő példányai kiterjedt populáció jelenlétére utalnak. A Kőrös-hegy zónájában gyakoribbnak mondható.

Orchis ustulata L.: Lejtősztyepekben találtuk néhány példányát a Tekeress-völgy és a Csatár-hegy közötti szakaszon. Viszonylag ritkának tekinthető.

Paronychia cephalotes (M. B.) Bess.: A nyílt dolomitsziklagyepek jellemző faja a vizsgált térségben is. Mondhatni minden állományban jelen van és jellegzetesen fehérlő színtelvényeket alkot. Még a legeltetésnek túlzottan kitett Csinghe-hegyen (Nemesvámos) is fennmaradt.

Phyteuma orbiculare L.: Az Ördögárgata-kő és a volt csatári malom között É-i kitettségben, ill. a Kőrös-hegy árnyékos oldalain megjelenő zárt dolomitsziklagyepekben fordul elő. Közepes példányszámú, legszebb populációi a törmeléklető-erdőket szegélyezik.

Plantago argentea Chaix.: Sziklagyepekben, lejtősztyepekben találtuk a völgy Sas-hegy és Csatár-hegy felé terjedő szakaszában. Területünkön is megfigyelhető volt, hogy a faj aránylag jól tűri a dolomitkopárok bolygatását, degradációját.

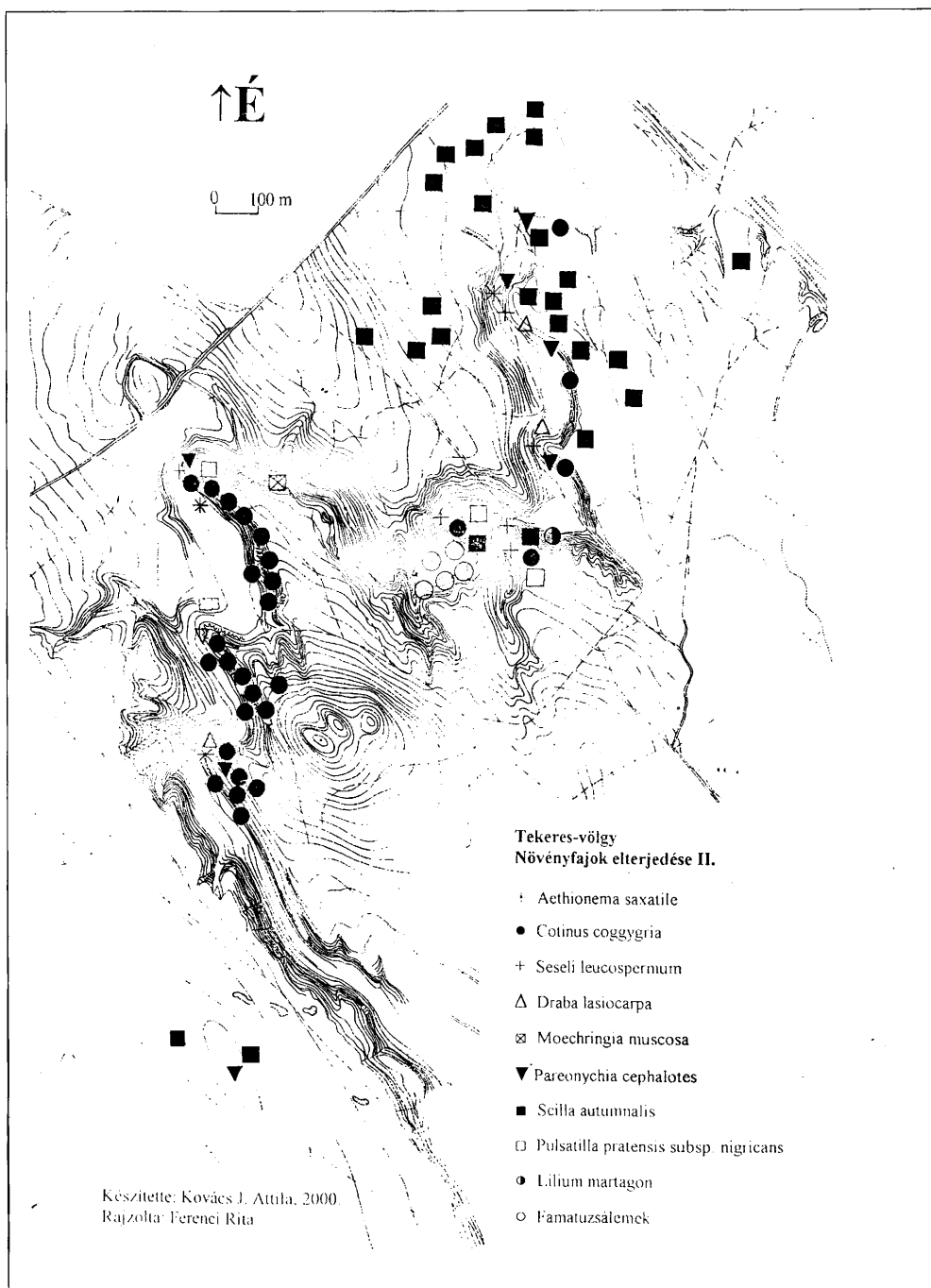
Platanthera bifolia (L.) Rich.: Kevés példányát találtuk a Molnár-tanya és a völgy közötti cseres tölgyesek völgyalji zónájában.

Pulsatilla grandis Wender.: A Tekeress-völgy ÉNy-i zónájában, bokorerdő és mészkedvelő tölgyesek tisztásain három kis populációja észlelhető. Újabban a Déli-Bakonyból több állománya is előkerült (Márkó, Szóc, Taliándörögd stb.).

Pulsatilla pratensis (L.) Mill. subsp. **nigricans** (Störck) Zamels: Az előző kökörcsinfajnál jóval gyakoribb a vizsgált területen. Lejtősztyepekben, bokorerdők és melegkedvelő tölgyesek tisztásain, irtásréteken alkot közepes nagyságú állományokat.

Scilla autumnalis L.: A Tekeress-völgy térségében egy igen nagy (több ezres) példányszámú állománya maradt fenn. Nyár végén, ősz elején kéklő populációi nagy tömegben jelennek meg különösen a löszösödő lejtősztyepek zónájában. Mint melegkori maradványfaj, a szubmediterrán migráció egyik értékes jelzőnövénye is a Déli-Bakonyban. A vizsgált területen jól kimutatható a D–É irányú növényvándorlási folyosó, a Csinghe-hegytől a Csatár-hegy felé.

Seseli leucospermum W. et K.: A dunántúli-középhegységi nyílt dolomitsziklagyepek legjellemzőbb bennszülött növényének több kisebb populációját találjuk a Tekeress-völgy és a vele szomszédos Kőrös-hegy zónájában. Jellemző, hogy a nagyobb példányszám mindig a pozitív természetességi viszonyok keretében for-

3. ábra: A Tekeres-völgyi növényfajok elterjedése II.

dul elő, míg a degradálódó élőhelyeken csak kevés példányszám ill. ritka előfordulás észlelhető. A fajt a Déli-Bakony térségéből az utóbbi években több helyről is jeleztük (KOVÁCS 1999). A Tekeress-völgyi előfordulások azért is értékesek, mert kapcsolatot mutatnak a már régebből ismert (keleti és a nyugati) állományok között.

***Thalictrum minus* L. subsp. *pseudominus* (Borb.) Soó:** Dolomitsziklagepekben és karsztbokorerdők peremén megjelenő példányaival lényegében gyakran mondható a területen. Mégis a Kőris-hegy természetes és természetközeli sziklakibúvásain sokkal életerősebb állományok vannak mint az ÉK-i térség degradálódó sziklagyepeiben. A taxon jelenléte az (ún. „dolomitnövények” indikációs értékét erősíti meg.

A Tekeress-völgy vegetációja

Az utóbbi két évben végzett botanikai állapotfelméréseink során a területről 12 fontosabb növénytársulás előfordulását jegyeztük fel. Ha ezekhez hozzácsatoljuk a kopárfásítások által kialakított, ún. kultúrerdőket, akkor a vegetációtérképen 15 növényzeti egységet szerepeltethetünk. A vegetációegységek általános cönológiai-rendszertani besorolását az alábbiakban adjuk meg.

FESTUCO-BROMETEA Br.-Bl. et Tx. ex Klika et Hadac 1944 (Száras gyepek)
BROMETALIA ERECTI Br.-Bl. 1936

Bromo-Festucion pallentis Zólyomi 1966

1. *Seseli leucospermi-Festucetum pallentis* Zólyomi (1936) 1958

Nyílt dolomitsziklagyp

2. *Festuco pallentis-Brometum erecti-pannonici* Zólyomi 1958

Zárt dolomitsziklagyp

3. *Chrysopogono-Caricetum humilis* Zólyomi (1950) 1958

Sziklafüves lejtősztyep

MOLINIO-ARRHENATHERETEA R. Tx. 1937 (Kaszálórét)

ARRHENATHERETALIA Pawlowski 1928

Arrhenatherion Koch 1926

4. *Pastinaco-Arrhenatheretum* (Knapp 1954) Passarge 1964

Franciaperje-rét

Nardo-Agrostion Sillinger 1933

5. *Anthoxantho-Agrostietum* Jurko 1969

Hegyi szárazrét

GALIO-RTICETEA Passarge et Kopecky 1969 (Ruderális szegélynövényzet)

LAMIO-CHENOPODIETALIA BONI-HENRICI Kopecky 1969

Galio-Alliarion Lohm. et Oberd. et al. 1967

6. *Sambucetum ebuli* Felföldy 1942

Gyalogbodzás

EPILOBIETEA ANGUSTIFOLII Tx. et Prsg. in Tx. 1950 (Vágásnövényzet)

ATROPETALIA Vlieger 1937

Epilobion angustifolii Soó 1933 em. Tx. 1950

7. *Calamagrostietum epigei* Juraszek 1928

Siskanás

RHRAMNO-PRUNETEA Rivas-Goday et Borja 1961 (Szárász és mezofil cserjések)

PRUNETALIA SPINOSAE Tx. 1952

Berberidion Br.-Bl. 1950

8. *Pruno spinosae-Crataegetum* Soó (1927) 1931

Galagonya-kökény cserjés

CARPINO-FAGETEA Jakucs 1960

(Mezofil lombos erdők)

FAGETALIA SYLVATICAE Pawlowski in Pawl. et al. 1928

Tilio platyphyllae-Acerion pseudoplatani Klika 1955

9. *Primulo veris-Tilietum platyphyllae* (Isépy 1968) Borhidi 1996

Dolomittörmeléklejtő-erdő

QUERCETEA PUBESCENTIS-PETRAEAE (Oberd. 1948) Jakucs 1960 (Xerotherm erdők)

ORNO-COTINETALIA Jakucs 1960

Orno-Cotinion Soó 1960

10. *Cotino-Quercetum pubescentis* Soó (1931) 1932

Cserszömörccs karsztbokorerdő

11. *Vicio sparsiflorae-Quercetum pubescentis* Zólyomi ex Borhidi et Kevey 1996

Mészkevelő molyhos tölgyes

QUERCETALIA CERRIS Borhidi 1996

Potentillo albae-Quercion Jakucs in Zólyomi et al. 1967

12. *Quercetum petraeae-cerris* Soó 1963

Cseres-tölgyes

KULTÚRERDŐK

13. Ültetett feketefenyves (*Pinus nigra*)

14. Ültetett erdeifenyves (*Pinus sylvestris*)

15. Ültetett ezüsfás (*Elaeagnus angustifolia*)

A felmérés eredményeként, a növénytársulások térbeli kiterjedésének és elterjedésének szemléltetésére vegetációtérképet készítettünk 1:10 000 léptékben (1. ábra). Az egyes társulások rövid áttekintő jellemzését sorszáruk szerinti felsorolásban adjuk meg. Ebben utalunk az egyes asszociációk florisztikai összetételére (fajgazdagságára), cönológiai-ökológiai viszonyaira, elterjedésére, természetességi állapotára. Így jobban kirajzolódnak a Tekeress-völgy növényzetének botanikai értékei, cönológiai sajátosságai.

Szárász gyepek (1–3)

1. *Seseli leucospermi-Festucetum pallentis* (Nyílt dolomitsziklagyp)

2. *Festuco pallenti-Brometum erecti-pannonici* (Zárt dolomitsziklagyp)

3. *Chrysopogono-Caricetum humilis* (Sziklafüves lejtősztyep)

A Dunántúli-középhegység dolomitos kőzetén általánosan elterjedt sziklai növénytársulások a Tekeress-völgy egész területére jellemzőek és a „tekervényes” terület egyik sajátos tájképi egységét képezik. A dolomitsziklagyepek különösen az Ördögárgta-kő és a Kőrishegy közötti szakaszon, számos olyan állományt alkotnak, melyek mozaikos szerkezete, florisztikai összetétele stb. közel áll a térség természetvédelmi területein megjelenő struktúrákhoz. A dolomit sziklafüves lejtősztyep viszont többnyire a völgyet határoló platóhelyzetű termőhelyeken szembevető és változatos alegységein keresztül kapcsolódik a szomszédos kistájak vegetációjához.

A dolomitsziklagyepek cönózisai a völgy általános orientációja következtében jellegzetes fragmentumokat alkotnak a Ny-i (nyílt gyepek) és az É-i (zárt gyepek) oldalakon. Az állandó és kompetitor fajok közül érdemes kiemelni: *Festuca pallens* 1–2, *Bromus erectus* 1–3, *Carex humilis* 1–3, *Inula ensifolia* +–1, *Teucrium montanum* +–1 stb. A nyílt dolomitsziklagyepekre jellemző a magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*) jelenléte, bár populációgyakorisága nem túl magas (15 felvételtől 9-ben volt jelen). A faj szerényebb megjelenését az egykori legeltetés és a napjainkban is ható degradációs folyamatok terhére lehet írni. A legszebb állományokban (Sas-hegy ill. a Kőris-hegy nyugati kitettségű oldalain) a 4 négyzetméternyi kvadrátokban a már felsorolt fajokon kívül a következő összetételt jegyeztük fel: *Scorzonera austriaca* +, *Seseli hippomarathrum* + – 1, *Anthericum ramosum* +–1, *Potentilla areanaria* +–1, *Minuartia verna* +, *Allium flavum* +, *Seseli osseum* +, *Sanguisorba minor* +, *Paronychia cephalotes* +, *Globularia punctata* +–1, *Fumana procumbens* +, *Jovibarba hirta* +, *Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani* +, *Poa badensis* +, *Asplenium trichomanes* +, *Campanula rotundifolia* +, *Galium glaucum* + stb. A védettebb élőhelyek sziklakibúvásain olyan értékes fajok populációit térképeztük fel mint: *Aethionema saxatile*, *Draba lasiocarpa*, *Seseli leucospermum*, *Thalictrum minus* subsp. *oseudominus*. A zárt dolomitsziklagyepek állományaiiban a legérdekesebb populációt a *Phyteuma orbiculare* megjelenése mutatja (Kőris-hegy É-i völgyek).

A dolomit sziklafüves lejtősztyep igen változatos összetételű állományokkal jelentkezik. A Tekeres-völgy közvetlen mélyedéseire kötődő részekben a tipikus *Chrysopogono-Caricetum humilis* jelenik meg, melyben a két faj váltakozó és többnyire magas dominanciája mellett, kevés, de igen jellegzetes faj van jelen: *Adonis vernalis* +, *Astragalus austriacus*, *Asperula cynanchica*, *Teucrium chamaedrys* +, *Helianthemum ovatum* +, *Dorycnium herbaceum* +, *Euphorbia sequieriana* +, *Thesium linophyllum* +, *Filipendula vulgaris* +, *Koeleria cristata* +, *Chondrilla juncea* +, *Stachys recta*, *Dictamnus albus*, *Scabiosa ochroleuca* stb. A völgytől távolodva keletre (Sas-hegy) és nyugatra (Csatár-hegy, Csinge-hegy), a platóhelyzet megjelenésével és a beszivárgó löszösödés következtében a sziklafüves lejtősztyep számos szubasszociációjával találkozunk: *Stipetosum capillatae*, *Bothriochloetosum ischemii*, *Festucetosum rupicola* stb. Ezek az állományok a típustól kissé eltérő élőhelyeket jeleznek, de különben a fokozódó degradáció jelképei is. Az ilyen cönózisokban, bár néhol tömegesen jelenik meg a *Scilla autumnalis*, *Pulsatilla pratensis* subsp. *nigricans*, *Astragalus austriacus*, *Linum tenuifolium* stb. többnyire olyan, a gyomosodást jelző fajok dominálnak mint: *Eryngium campestre* +–2, *Verbascum speciosum* +–1, *Marrubium peregrinum* +–1, *Carduus nutans* +–1, *Carlina intermedia* +, *Agrimonia eupatoria* +, *Euphorbia cyparissias* +, *Stachys germanica* +, *Gypsophyla muralis* + stb.

Ott, ahol a lejtősztyepek bokorerdőkkel vagy cseres-tölgyesekkel ismét érintkeznek, a fajlista rendszerint értékes fajokkal bővül (*Vincetoxicum hirundinaria*, *Peucedanum cervaria*, *Brachypodium pinnatum*, *Veronica spicata*), ahol viszont az intenzív turizmus és a legeltetés hatása van túlsúlyban, ott többnyire a gyomfajok vagy cserjék (*Rosa*, *Prunus*, *Crataegus*) kompetitív magatartása érvényesül. Mindenképpen fontos azonban, hogy a Tekeres-völgy térségében olyan sziklagyp és lejtősztyep állományok maradtak fenn, melyek megőrzése és fenntartása több figyelmet érdemel nemcsak a szakemberek, de az ökoturizmusra igényt tartó nagyközönség részéről is.

Kaszálórétek (4–5)

Pastinaco-Arrhenatheretum (Franciaperje-rét)

Anthoxantho-Agrostietum (Hegyi szárazrét)

A mezofil jellegű magasfűvű rétek növényzetét többnyire a Tekeres-völgy mély fekvésű, erdőtlen területein találjuk. Egy részük (főleg a dolomitkopárok felé) igen szoros kapcsolatot mutat a lejtősztyepekkel, más részük erdei növénytársulások közé ékelődve sajátos nemoralis elemekkel dúsul fel, hisz az állományok zöme egykori erdőirtások nyomán keletkezett.

Bár a modern cönológiai irodalom a hegyvidéki száraz gyepeket (*Anthoxantho-Agrostietum*) strukturális minőségükre hivatkozva jól elkülöníti a kaszálórétektől (*Arrhenatheretalia/Nardetalia*), tekintettel a térségben levő szerény állományok ökológiai helyzetére, jelen felmérésünkben nem látszott indokoltnak ennek követése.

Mindkét társulásról elmondható, hogy csak kevés tipikus állománya van jelen a térségben, hisz az intenzív turizmus, a taposás és általában a degradáció jelensége a völgyaljakban talán a legerőteljesebben jelentkezik. A névadó és domináns fajokon kívül, a gyakrabban előforduló fajok közül kiemeljük: *Achillea millefolium*, *Chrysanthemum leucanthemum*, *Festuca rubra*, *Campanula patula*, *Trifolium repens*, *Leontodon hispidus*, *Dactylis glomerata* stb. Több állományban a degradáció jeleit magas AD értékű fajok jelenléte is mutatja: *Lolium perenne* 1–2, *Tanacetum vulgare* + –2, *Agropyron repens* 1–2, *Daucus carota* 1–2 stb. Bizonyos, hogy ezen rétek nagy részét egykoron kaszálták. Ennek több helyen is van nyoma, sőt a Molnár-tanya felé vizsgálataink idején is kaszáltak (épp a hegyi szárazrétet).

Ruderális növényzet (6–8)

Sambucetum ebuli (Gyalogbodzás)

Calamagrostietum epigei (Siskanádas)

Pruno spinosae-Crataegetum (Galagonya-kökény cserjés)

A fokozódó emberi tevékenység hatására (turizmus, legeltetés, lovaglás) a terület több pontján találunk nemcsak gyomosodó természetközeli növénytársulásokat, hanem kimonodottan ruderális jellegű cönózisokat is: pl. szegénynövényzet, vágásnövényzet, töviskés cserjések stb. Mindezek közös jellemzője, hogy az egyes kompetitor stressztűrő fajok túlzott felgyomlásukkal domináns állományokat hoznak létre. Így az egykori csemetekert zónájában és a Kőris-hegy alatti erdőirtások peremén a *Pruno spinosae-Crataegetum* állományok évről évre terjeszkedő típusát észleltük. Gyakori a sávszerűen jelentkező tiszta kökényes állományok megjelenése is.

A platóhelyzetű dolomit sziklafüves lejtőkön a cserjésedés változó szerevezettségű figyelhető meg. Gyakoriak az átmeneti állományok a lejtősztyep és a galagonya cserjés között. Több helyen a *Rosa canina* agg. nagyobb populáció-fragmentumaival találkozhatunk. Ezek térképi ábrázolása azonban kevésbé volt kivitelezhető. Más ruderális összetételű állományok különösen az utak és ösvények mentén jelentkeznek (*Sambucetum ebuli*) vagy erdőirtások, vágásterületek zónájában (*Calamagrostietum epigei*) alakultak ki. A völgyaljakban, a jelzett turistaösvények mellett is találunk olyan cönózisokat, melyekben az *Urtica dioica*, *Carduus acanthoides* vagy épp az *Echinops sphaerocephalus* típusalkotó populációi terjeszkednek (pl. a 200 éves famatuzsálemek, ill. a Vilma-pusztai zónában).

Mezofil lombos erdők (9)

Primulo veris-Tilietum platyphyllae (Dolomittörmeléklejtő-erdő)

A Tekeres-völgy központi szakaszán, északi kitettségű, szurdokszerű törmelékes lejtő-

kön az azonális dolomittörmeléklejtő-erdő állományaival találkozunk. A lombkoronaszintben jelentkező gyakoribb fajok közül kiemeljük: *Tilia platyphyllos*, *Tilia cordata*, *Acer platanoides*, *Fagus sylvatica*, *Carpinus betulus*, *Acer campestre* stb. Az állományok cserjeszintje igen elegyes képet mutat: *Crataegus monogyna*, *Euonymus verrucosus*, *Fraxinus ornus*, *Sorbus torminalis*, *Sorbus aria*. A gypszint is változatos fajösszetételű: *Melica uniflora*, *Polypodium vulgare*, *Mercurialis perennis*, *Oryzopsis virescens*, *Corydalis cava*, *Primula veris*, *Valeriana officinalis*. Nagyon gyakoriak az átmeneti állományok (törmeléklejtő-/szurdok/lombos erdőtípusok, melyekben olyan jellegzetes fajok maradtak fenn mint: *Aconitum vulpura*, *Hepatica nobilis*, *Asarum europaeum*, *Lilium martagon*.

Az erdőtársulás keretében, az árnyékos és hűvös sziklakibúvásokon jellegzetes sziklabevonat növényzetben (*Ctenidio-Polypodium*) a *Moehringia muscosa* szép populációi maradtak fenn. Az állományok peremén, mészkedvelő tölgyesekkel érintkezve, a xerotherm elemek beszivárgása is megfigyelhető (*Chrysanthemum corymbosum*, *Inula hirta*). A dolomiton állandósult szárazabb termőhelyi viszonyok és a száraz tölgyesekkel való szorosabb cönológiai kapcsolat tette indokolttá a társulás itteni elkülönülését a tipikus *Mercuriali-Tilietum*-tól.

Xerotherm tölgyesek (10–12)

Cotino-Quercetum pubescentis (Cserszömörccs karsztbokorerdő)

Vicio sparsiflorae-Quercetum pubescentis (Mészkedvelő tölgyes)

Quercetum petraeae-cerris (Cseres-tölgyes)

A szubmediterrán jellegű bokorerdők és molyhos tölgyesek, ill. a szubkontinentális száraz tölgyesek igen kiterjedt állományaival találkozunk a Tekeress-völgy és környékének vegetációjában. Az erdőterületek meghatározó tájképi aspektusában lényegében zonálisan jelentkeznek a cseres-tölgyesek. Ezek előnyomulása a DNY-i térségek felől (Balaton-felvidék) erőteljesebb (Malom-hegy, Hárs-hegy) és lehúzóadásuk egészen a Kőris-hegy vonaláig jól nyomon követhető. Így a Molnár-tanya és Vilma-pusztá közötti szakaszon igen jellegzetes állományokat találunk. A domináns és állandó fafajokon kívül érdemes megemlíteni a fontosabb gypalkotó fajokat: *Brachypodium sylvaticum*, *Poa nemoralis*, *Euphorbia polychroma*, *Stachys sylvatica*, *Digitalis grandiflora*, *Hieracium sabaudum*, *Conyza canadensis*, *Platanthera bifolia*, *Lathyrus niger*, *Carex montana*, *Chrysanthemum corymbosum* stb. Tekintettel azonban a folyamatos erdészeti beavatkozásokra, a Tekeress-völgy központi részének Ny-i oldalain igen gyakori a fenyőültetvényes parcellák sorozata (*Pinus nigra*, *Pinus sylvestris*). A kőris-hegyi és a Vilma-pusztai állományok erdészetileg már kevésbé érintettek, természetességi állapotuk és florisztikai összetételük is jobb állapotokat tükröz.

A területen megjelenő szubmediterrán klímazonális hatásokat igen jól tükrözi a mészkedvelő molyhos tölgyes szálerdők kiterjedtsége is. A *Vicio sparsiflorae-Quercetum pubescentis* társulás állományai főleg a Kőris-hegy enyhén lejtős ill. a plató helyzetű termőhelyein a leggyakoribbak. A fafajok közül gyakoriak: *Quercus pubescens*, *Fraxinus ornus*, *Sorbus torminalis*, *Viburnum lantana*, *Crataegus monogyna*. A gypszintben megjelenő állandó fajok közül a következőket emeljük ki: *Vincetoxicum hirsutinaria* +–1, *Brachypodium pinnatum* +–2, *Orchis purpurea* +, *Mercurialis ovata* +, *Chrysanthemum corymbosum* +, *Melica uniflora* +–1, *Geranium sanguineum* +–2, *Lithospermum purpureo-coeruleum* +, *Sedum maximum* +, *Stellaria holostea* +, *Clinopodium vulgare* + stb. A csak lokálisan (keves cönózisban talált) fajok közül megemlítjük: *Laserpithium latifolium*, *Melittis carpatica*, *Carex halleriana*, *Bromus erectus*, *Coronilla coronata*, *Polygala major*. Megfigyelhető, hogy a nagyobb lejtőszögű, napos, nyugati domboldalakon gyakran a *Fraxinus ornus* igen erős dominanciája jelentkezik (elkőrisesedés különböző típusai).

A Kőris-hegy melegebb, déli, délnyugati kitettségű térségének legjellemzőbb növénytársulása a cserszömörce karsztbokorerdő (*Cotino-Quercetum pubescentis*). A sziklás, törmelékes termőhelyeken, a humuszban gazdag rendzina talaj igen kedvező a melegkedvelő és a szubmediterrán flóraellemek fennmaradásának. Ezek a fellazuló xerotherm erdőfoltok igen hasonlatosak a Balaton-felvidéki állományokkal. A Déli-Bakony más területein viszont kevésbé tipikusan vagy teljesen hiányzanak. Az állományok felső szintjében megjelenő fajok közül kiemeljük: *Cotinus coggygria* +−2, *Fraxinus ornus* +−2, *Quercus pubescens* +−2, *Viburnum opulus* +. A bokorerdő állományok gypszintjét gyakran a facsoportok közötti kis tisztások alkotják a következő összetételben: *Geranium sanguineum* +−2, *Dictamnus albus* +, *Anthericum ramosum* +, *Coronilla coronata* +, *Scabiosa canescens* +, *Teucrium chamaedrys* +, *Stachys recta* +, *Inula ensifolia* +−2, *Jurinea mollis* +−1, *Allium flavum* +, *Dorycnium herbaceum* +−1, *Helianthemum ovatum* +.

Tekintettel arra, hogy a bokorerdő és a mészkedvelő erdőtársulások állományainak többsége erdészeti beavatkozásokra alkalmatlan termőhelyeken (sziklás felületű hegyoldalakon) található, ugyanakkor a flóradiverzitás szempontjából a leggazdagabb élőhelyeket alkotja, mindent el kell követni, hogy e természeti területek hivatalos védettséget kapjanak. A karsztbokorerdők, a mészkedvelő tölgyesek, a dolomittörmeléklető-erdő állományai kiegészítve a jellegzetes dolomitsziklagyepek botanikai ritkaságaival olyan természeti értéket képviselnek, melyek fennmaradása és megőrzése konkrét természetvédelmi feladatot képez, ezért védelemre való felterjesztésüket javasoljuk.

Irodalom–References

- ÁDÁM L.–MAROSI S.–SZILÁRD J. (1988): A Dunántúli-középhegység – Regionális tájföldrajz, Akadémiai Kiadó, Budapest.
- FEKETE G. (1988): A Bakonyvidék természetes növénytakarója – In: Magyarország tájföldrajza 6., Akadémiai Kiadó Budapest: 149–174.
- KOVÁCS J. A. (1999): Adatok a Déli-Bakony flórájának ismeretéhez – Kanitzia 7.: 117–128.
- KOVÁCS J. A.–TAKÁCS B. (1995): A Sümeg–Tapolcai-hát és a Déli-Bakony néhány dolomitos felszínének botanikai értékei – Kanitzia 3.: 97–124.
- KUN A. – ITTÉS P. (1996): A Seseli leucospermum W. et K. és a nyílt dolomitsziklagyp (Seseli leucospermum Festucetum pallentis) előfordulása szarmata mészkövön – Bot. Közlem. 82, 1–2.: 137–142.
- RÉDL R. (1942): A Bakony-hegység és környékének flórája – Magyar Flóraművek V. Veszprém.
- SIMON T. (1992): A magyarországi edényes flóra határozója – Tankönyvkiadó, Budapest.
- TAKÁCS B. – KOVÁCS J. A. (1995): A Tár-hegy botanikai értékei – Kanitzia 3.: 143–158.

Summary

Vegetation of the Tekeres-Valley (Southern-Bakony) – The author described 320 vascular taxa in the area, from which 37 are protected. From chorological and coenological points of view other 15-20 species worth special attention. Corridor-like, intermediate feature (between the Balaton-Uplands and the Northern-Bakony) of the Tekeres-Valley are strengthened by vigorous populations of the following species: *Seseli leucospermum*, *Aethionema saxatile*, *Scilla autumnalis*, *Amelanchier ovalis*, *Cotinus coggygia*, *Paronychia cephalotes*, *Draba lasiocarpa*, *Fumana procumbens*, *Hepatica nobilis*, *Moehringia muscosa*, *Scabiosa canescens* etc.

Diversity of the vegetation and the speciality of the coenologic diversity are mainly determined by the characteristics of the dolomite-rock grasses and slope steppes: by the richness of stands and the presence of rare botanical values of *Seseli leucospermi-Festucetum pallentis*, *Festuco pallenti-Brometum erecti-pannonici*, *Chrysopogono-Caricetum humilis* plant associations. Other characteristics of the vegetation are the robustious stands of thinned submediterranean xerotherm forest: *Cotino-Quercetum pubescentis*, *Vicio sprasiflorae-Quercetum pubescentis* which are in strong relation with the zonal Turkey oak forests (*Quercetum petraeae-cerris*) due to their coenologic circumstances. In the shady, cool, chine-like valleys a special unit of the mesophyl frondiferous forests, the dolomite conglomerate slope forest (*Primulo veris-Tilietum platyphyllae*) has survived. From phytogeographic point of view it is interesting, that these associations has thinned in the western region of the Southern-Bakony or in most places they could not live on as the atlantic effect got more intensive.

A kézirat lezárva: 2000. december

A szerző címe (Author's adress):

KOVÁCS J. Attila
BDF, Növénytani Tanszék
H-9700 Szombathely
Károlyi G. tér 4.